

матеріалам херсонського молодежного сленга, найбільше кількість таких сленгізмів імітує італійський мовний матеріал, а також наведені приклади імітації іспанського, французького, німецького та інших мов.

Ключові слова: молодежний сленг, спосіб мовотворення, афіксація, існуючі-сленгізми.

УДК 811.161.2'38+81'366.5

Оксана Микитюк
(Львів)

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ХОРОНІМА УКРАЇНА В МОВНО-НАЦІОНАЛЬНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ДМИТРА ДОНЦОВА

*Предметом розгляду є хоронім Україна на тлі тогочасних умов життя, що можливе завдяки прийому мовозновчо-історичної інтерпретації. Мета – дослідити аспекти вербалізації хороніма Україна в «Літературній есеїстиці» Дмитра Донцова. У статті проаналізовано вплив хороніма **Україна** на формування національної свідомості українців та утвердження державотвірного світогляду. Показано, як мислитель пропагує україноцентричний світогляд, вивчення героїчного минулого, плекання сильної особистості (на відміну від культу мас та всезагальної рівності). Схарактеризовано роль культурно-історичного контексту для розуміння хороніма **Україна**. Виявлено лексико-семантичне навантаження досліджуваного слова в мовно-національній картині світу Дмитра Донцова. Доведено, що основним значенням лексеми **Україна** в текстах «Літературної есеїстики» є боротьба за незалежність. Простежено індивідуальний стиль публіциста на основі зазначеної назви.*

*В аналізованих творах хоронім **Україна** є регулярно відтворюваним і визначальним для формування канви текстів. Сміслово інваріантна домінанта зазначеного номена – це формування самостійної держави. Варіантними семантиками для показу хороніма **Україна** є: звеличення героїчного минулого українського народу, відтворення історичного періоду, опис життя письменників та політичних діячів, особливості місця певних дій, показ члена «провідної верстви» та оспівування сильної козацької жінки. У публіцистичному стилі хоронім **Україна** характеризує творчу манеру автора, емоційно підживлює текст та формує ідейне ціле. Отже, національно-мовна картина світу Дмитра Донцова є інформаційно багатогранною, інтелектуально змістовною й політично вмотивованою. Перспективи вивчення поданої теми полягають у дослідженні хороніма **Україна** в творчості вісниківців та в розгляді топонімного поля творів Дмитра Донцова.*

Ключові слова: мовно-національна картина світу, лексико-семантичне навантаження, хоронім Україна, Дмитро Донцов.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Одним із аспектів відтворення мовно-національної картини світу Дмитра Донцова є топонімний зріз його текстів, які мають вагоме значення для формування культурно-політичного світогляду та для творення сильної держави. Попри те, що більше ніж половину свого життя мислитель провів на еміграції, його активна політична позиція (перший голова СВУ, праця в уряді Павла Скоропадського, робота при посольстві УНР в Берні), редакторська, викладацька та публічна діяльність – усе було спрямоване на формування покоління борців, що зможуть змінити ситуацію в Україні.

У публіцистичному стилі топоніми відтворюють настанови автора, характеризують його творчу манеру, емоційно підживлюють текст та формують ідейне ціле. Позаяк

топонімний простір творів головного фундатора українського націоналізму неймовірно широкий, предметом розгляду є хоронім *Україна* на тлі тогочасних умов життя, що можливе завдяки прийому мовозновчо-історичної інтерпретації.

Формування мети й завдань дослідження. Мета розвідки: дослідити аспекти вербалізації хороніма *Україна* в «Літературній есеїстиці» Дмитра Донцова. Поставлена мета передбачає розв'язок таких завдань:

- простежити вплив аналізованої лексеми на формування національної свідомості українців та утвердження державотвірного світогляду;
- виявити лексико-семантичне навантаження номена *Україна* в мовній картині світу Дмитра Донцова;
- проаналізувати індивідуальний стиль публіциста на основі зазначеної назви.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких розглядалася проблема і на які спирається автор. Текстовий аналіз пов'язаний «передусім із антропологічним скеруванням лінгвістики» [13, с. 255]. Відтак творчість Дмитра Донцова розглядають політики, історики, літературознавці тощо. У Науково-ідеологічному центрі ім. Д. Донцова (керівник – Олег Баган) видано 10 томів його творів. Проте до сьогодні не проаналізовано самотні риси мовного стилю мислителя на тлі індивідуально-авторської картини світу, що зумовлює актуальність статті.

Топонімний пласт слів є об'єктом вивчення низки мовознавців. Відтак вагомим відтворювачем культурно-історичного контексту є комплексний аналіз мовотворчості письменників XIX–XXI ст. (Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, В. Винниченка, О. Гончара, В. Лиса, В. Шевчука тощо), чільне місце серед яких посідають топоніми [1; 3; 4; 7; 8; 10; 12]. Відрадно, що мовно-естетичну семантику образу *України* на основі художньо-белетристичного масиву української літератури 20–30 рр. XX ст. розглянула Л. Ставицька [11]. Історію досліджуваного номена здійснили Л. Цегельський, В. Січинський, Д. Дорошенко, М. Грушевський [9, с. 105]. Важливим залишається аналіз онімного рівня публіцистичних текстів, без характеристики яких годі собі уявити формування рівня національної свідомості. Крім того, фундаментальні дослідження творів української літератури дозволяють відтворити стан суспільної свідомості та визначити рівень мислення покоління письменників міжвоєнного часу.

Виклад матеріалу з обґрунтуванням одержаних результатів. Хоронім *Україна* – це слово-символ, що репрезентує нашу державу та посідає визначальне місце в численних працях, зокрема, Л. Ставицька зазначає, що «мовно-естетична підсистема “образ *України*” несе на собі печать відповідної ієрархічної структури мегаобразу» [11, с. 46]. Відтак вербалізація хороніма *Україна* належить до найдавніших і найзнаковіших номенів у мовно-ментальній картині світу. Як знак української етнокультури назву *Україна* вживають у значенні: 1) країна, держава в Східній Європі, 2) край, країна, уділ, усобиця [6, с. 610–611]. Щодо другого значення, то І. Огієнко пише, що слово *Україна* «спершу визначало воно пограниччя (див. Іпатіїв Літопис)» [9, с. 100], а вже згодом «назва малої місцевості перенеслася на всю країну» [9, с. 102].

В ідеолога націоналізму, мислителя, великого публіциста Дмитра Донцова хоронім *Україна* становить ядро топонімного простору текстів різних часових зрізів. Уживання цього номена зумовлено такими чинниками: а) автор апелює до українців, до зміни їхньої свідомості, до вироблення націєцентричних поглядів; б) Дмитро Донцов (як українець) знає причини «наших нещасть»; в) мислитель аналізує українське минуле, щоб вплинути на майбутнє.

У межах «Літературної есеїстики» Дмитра Донцова хоронім *Україна* є високочастотним щодо вживання, відтак творить регулятив на тлі культурно-історичного контексту. Автор подає зазначений номен для актуалізації таких смислових домінант: 1) процес творення самостійної держави; 2) героїчне минуле; 3) певний історичний період; 4) місце подій; 5) велич члена «провідної верстви» та показ культу сильної козацької жінки.

1) Кількісно основним є контекст, що відтворює семантичне навантаження 'формування самостійної Української держави'. Аналітика Дмитра Донцова спрямована на пошук істини, відтак, подаючи думки Тараса Шевченка про Бога і націю, автор аналізує *«облудну політику Росії на Україні»* [5, с. 228].

Мислитель засадничо формує політичну та культурну самостійність, пояснює, що землі, які відділилися від Росії, створили власні держави (це: Фінляндія, балтійські держави, Польща), а Україна *«лишилася при Росії з карикатурою замість “власної хати”»* [5, с. 283]. Тому *«єдиний рятунок для України – се зірвати культурний зв'язок з Росією і “йти в науку” до Європи»* [5, с. 247]. Хоронім Україна є тлом для розуміння позиції нації, бо ми свідки авангардних боїв, що виведуть Україну *«з провінціального закутку на арену, де змагаються світово історичні народи»* [5, с. 263]. Зрештою, на сторожі незалежності України [5, с. 384] стояв архистратиг Михаїл. Отже, формування самостійної української держави – це доктрина, яку сповідував ідеолог націоналізму та до втілення якої доклав чимало зусиль.

2) Домінантним для номена Україна є контекст, що стосується звеличення героїчного минулого. Це провідна тема публіцистики мислителя, позаяк наша історія знає неймовірні злети і такі самі неймовірні невдачі, бо *«коли перемагала героїчна ідея (“Слово о полку”, “Милость Божія”) – сильна і пишна була Україна. Перемогли плебеї – була Україна Барабашів, Киселів, Кулішів і тих, хто в наші часи їздили на поклін до червоного Кремля...»* [5, с. 329].

Аналізована лексема є стрижневою для того, щоб апелювати до ідей патріотизму старої України, що для людей різного духу було парадоксом, для Т. Шевченка – непохитною вірою. Дмитро Донцов звертається до його думок і наголошує, що в гнобленню, яке зазнавала Україна, Кобзар відчуває не гніт економічний, а сором за неволю, *«“сором козакові” перед престолом Всевишнього “стать у кайданах”»* [5, с. 325]. Давню Україну Пророк любить не за садки, а за те, що була *«могутня і вільнолюбна»* [5, с. 327] та чекає, *«як з посіяних його сліз мечі обоюдні виростуть на Україні»* [5, с. 339]. Надактуальними до сьогодні є звернення Дмитра Донцова до постаті Т. Шевченка, бо Кобзар бачить Україну, той рай, *«занапащений займанцем і своїми перевертнями»* [5, с. 343]. Публіцист робить посил і на постать Стороженка, для якого Україна також *«не була мила, затишна, ідилічна., вона йому ввижається як “значна, сановита, гарна, пишна, величава”»* [5, с. 334].

В аспекті звернення до героїки минулого автор позитивно характеризує нашу країну, бо Україна *«збудилася від огидної дійсності»* (коли запровадили панщину), бо ще живі сильні *«залишки старої України»* [5, с. 330]. Дмитро Донцов ставить засадниче питання: *«Чи здобуде собі Україна назад втрачене право первородства на Сході Європи?»* [5, с. 316] та вважає, що сильною може стати країна лише тоді, коли *«братерство з'єднає націю в великім ділі»* [5, с. 317] (як це було зі запорізьким козацтвом), бо люди з рідним духом – це *«несмертельні постаті»* в могилах України [5, с. 321]. Уласові Самчуку, голові МУРу, Дмитро Донцов пояснює позицію щодо майбутнього України: *«Я шукав символики не в санчо-пансівській Україні, а в іншій, древній»* [5, с. 571]. Мислитель закликає до відродження духу нашої давнини та вірить, що почне боротися наша країна.

Регулятив Україна часто є маркером бінарності поглядів українців, позаяк аналіз подій показує, що постійно йде балансування між добром і злом. Це типова *«боязнь покинути один і одверто піти на другий шлях»*, це завжди один крок вперед, а інший – назад, це *«безнастанна зміна позицій»* [5, с. 35].

За висновком Дмитра Донцова, люди дужі, вільні і сміливі мають відродити *«зганьблені завойовником історичні традиції»* [5, с. 597].

3) На тлі хороніма Україна відтворено певний суспільно-історичний періоду кризь призму життя видатних діячів української історії та літератури. Наприклад, час, в якому жив Шевченко, вимагав від людини *«нелюдської напруги, душевної сили, невсипущого чування»* [5, с. 371], його переходила не тільки Україна, а й уся Західна Європа. Український Пророк проклинав *«свою миколаївську добу»* тому, що *«збезбарвилось життя», «бур'яном укрилось», що «сміттям з помела»* зробилися люди, тому маємо постійне апелювання до

життя в *Україні*, де «*лихо танцювало*», «було добре жити в колишній *Україні*» [5, с. 162]. Відтак Дмитро Донцов на чільне місце ставить ідеї Т. Шевченка, який йшов проти свого часу та створив програму «*беззглядної боротьби з московським наїздом*» [5, с. 29].

Крізь призму аналізованого номена публіцист відтворює життя Лесі Українки. Це була «*проклята доба суспільного маразму на Україні*» [5, с. 37], бо героїчний період давно відшумів і прийшов час, коли «*на Україні зброю можна було найти лише в курганах або музеях, коли історичну легенду заступила проза щоденного життя, коли на зміну непокірних дідів прийшли зрівноважені онуки*» [5, с. 60].

Поряд з нейтральним зображенням хороніма *Україна* в часи Шевченка та Лесі Українки, впадає у вічі позитивна конотація аналізованої лексеми в поемі «Мазепа» Байрона. Саме в цьому творі змальовано «*видатне життя тодішньої України*» [5, с. 42], показано могутні степи, на яких звершуються численні перемоги. Проте, аналізуючи постать І. Мазепи в українському контексті, Дмитро Донцов розглядає його життя «*на тлі загальної деградації національного життя на Україні*» [5, с. 41]. У численних статтях автор показує, яка «*існуюча нудна дійсність на Україні*» [5, с. 210], яка «*Україна нашого віку*» [5, с. 264], відтворює історичні умови життя *України* в період революції 1917 року, аналізує трагедію, яка назріває не тільки в *Україні*.

Мислитель розуміє, що «*парафіяни передбольшевицької доби*» не могли зрозуміти давню козацьку епоху «*з її твердим законом*» [5, с. 381], проте в ХІХ ст. та від 20-30-х рр. ХХ ст. бачимо в *Україні* зацікавлення старокиївською добою. Тому ідеалом вісниківців, зокрема Дмитра Донцова, була «*старокозацька Україна з її культурою, світоглядом, звичаями, характерами, стилем життя*» [5, с. 348].

4) У низці статей «Літературної есеїстики» Дмитра Донцова хоронім *Україна* актуалізує значення 'місця, де відбуваються події'. Наприклад, *Україна* – це край козаків, це козацька земля (в Т. Шевченка), це територія, де жив Мазепа.

Завжди вагомим є смислове навантаження персономена Шевченко та хороніма *Україна*. Попри те, що історико-політичні обставини не сприяли перебуванню Кобзаря на батьківщині, його «*горіння душі*» завжди буде пошановане в *Україні*, а критики його «*не будуть гідні “отв’язати ремінь від ноги його”*» [5, с. 146].

Привертає увагу актуалізація номена *Україна* в текстах Дмитра Донцова як фактажу, де проживали письменники, наприклад, Олена Теліга свого часу жила в *Україні*. Також мало знають в *Україні* М. Башкирцеву. Автор аналізує і коментує «номенклатурну» ідею забрати Хвильового «*коли не з України, то бодай з Харкова чи Києва*» [5, с. 229].

Впадає у вічі думка мислителя про те, що соціально-визвольні ідеї не чужі *Україні*, а «*чужий її психіці російський большевизм*» [5, с. 285]. Крім того, «*Україна знаходиться в осередку велетенської історичної завірюхи, що має рішити про дальше існування цілої християнської цивілізації*» [5, с. 319].

5) Численним є семантичне наповнення номена *Україна* для характеристики керманіча народу, яким є член «*провідної верстви*». Недаремно о. д-р. Д. Блажейовський, аналізуючи українську історію, пише: «В *Україні* є загальний занепад національної свідомості і духовності» [2, с. 57], бо (за Д. Донцовим) 350-літнє панування Москви в *Україні* призвело до виховання багатьох «*духовних яничарів*» [5, с. 522]. Автор пояснює основну проблему *України* – занепад «*правлячої верстви*», бо одні стали плюшкиніми, інші пішли «*вмирати “не за Україну”, а за її ката*» [5, с. 579].

Причини відсутності належних керманічів публіцист коментує на основі поглядів Гоголя, який виокремлює два психічні типи населення *України*: перший – «*тип войовника, одчайдуха, мандрівного лицаря, нового варяга, будівничого держав, який тоді втілювався в типі козака, і другий – отих “мирних слов’ян”, мирної людности, яка орала землю, плодилася, розмальовувала глечики, співала пісні...*» [5, с. 361]. Ідеолог українського націоналізму вірить в козацтво як народ, що «*накинув свій характер і, можна сказати, колорит на всю Україну*» [5, с. 360]. Відтак в *Україні* віддавна існує «*незмінний тип члена провідної верстви – тип лицаря*» [5, с. 346].

На тлі хороніма *Україна* показано звеличення козацької жінки, що є символом *України* від часів Шевченка. Під час «воєнницької атмосфери» жорстокої епохи жінка-козачка «тримала в руках долю незалежної *України* або її виборювала», «вносила облагороджуючий первень, первень естетики і краси» [5, с. 371]. «Доньки зкозаченої *України*» вправлялися в «заїздах на сусідів, магнатів або в збройних бунтах проти короля» [5, с. 373]. Отож, мужність, непохитність, жертвовність та навіть нелюдська сила жінок козацької *України* – це предмет неабиякого замилування Д. Донцова.

Від української козацької епохи йдуть в літературу образи сильних особистостей, яких вимальовано в «Літературній есеїстиці». Відтак зникають нещасні жінки, а їх змінюють сильні особистості: Олена Пчілка, Леся Українка, Марія Башкирцева, Олена Теліга. Отже, звеличення члена «провідної верстви» та культ сильної козацької жінки відтворює ідею Дмитра Донцова зміцнювати волю нації.

Висновки та перспективи дослідження в цьому напрямі. Топонімний зріз текстів «Літературної есеїстики» відтворює національно-мовна картина світу Дмитра Донцова, що є інформаційно багатоаспектна, інтелектуально змістовна й політично вмотивована.

В аналізованих творах хоронім *Україна* є регулярно відтворюваним і визначальним для формування канви текстів. Сміслова інваріантна домінанта зазначеного номена – це формування самостійної держави. Варіантними семами для показу хороніма *Україна* є: звеличення героїчного минулого українського народу, відтворення історичного періоду, опис життя письменників та політичних діячів, особливості місця певних дій, показ члена «провідної верстви» та оспівування сильної козацької жінки. Отже, замість європеїзаторства мислитель пропагує україноцентричний світогляд, вивчення уроків української історії, плекання сильної особистості (на відміну від культу мас та всезагальної рівності).

Дмитро Донцов вболіває за майбутнє своєї Батьківщини, йому не байдужа роль *України* в світі, відтак у текстах (хоча є подекуди оцінювальні елементи) найчастіше хоронім *Україна* подано як нейтральний номен, що пов'язано з науково аргументованою позицією автора та публіцистичним стилем, який здебільшого не передбачає позитивних чи негативних маркувальних ознак.

Перспективи вивчення поданої теми полягають у дослідженні хороніма *Україна* в творчості вісниківівців та в розгляді топонімного поля творів Д. Донцова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белей Л. О. Українська літературно-художня антропонімія кінця XVIII–XX ст. / Л. О. Белей. Автореф. дис. ... докт. філол. наук: спеціальність 10.02.01 – українська мова. – Ужгород, 1997. – 48 с.
2. Блажейовський Д. Моє століття та деякі мої погляди на українську історію / Д. Блажейовський. – Львів : Вид. фонд о. д-ра Д. Блажейовського, 2011. – 104 с.
3. Богдан С. Вербалізація лексичного регулятиву *Німеччина* в епістолярних текстах Лесі Українки / С. Богдан // Лінгвостилістичні студії : наук. журн. / [редкол. : С. К. Богдан (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. – Вип. 4. – С. 23–38.
4. Гриценко Т. Б. Власні назви як засіб стилетворення в українській історичній прозі другої половини XX с. (на матеріалі романів про Б. Хмельницького) / Т. Б. Гриценко. Автореф. дис. ... канд. філол. наук: спеціальність 10.02.01 – українська мова. – К., 1998. – 17 с.
5. Донцов Д. Літературна есеїстика / Відп. ред. і упорядник О. Баган / Д. Донцов. – Дрогобич : Відродження, 2009. – 688 с.
6. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
7. Левчук І. Функційно-семантична специфіка топонімного компонента поетонімосфери роману Володимира Лиса «Століття Якова» / І. Левчук // Лінгвостилістичні студії : наук. журн. / [редкол. : С. К. Богдан (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. – Вип. 4. – С. 103–113.
8. Лукаш Г. П. Ономастикон прозових творів Володимира Винниченка / Г. П. Лукаш. Автореф. дис. ... канд. філол. наук: спеціальність 10.02.01 – українська мова. – Дніпропетровськ, 1997. – 18 с.

9. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик / І. Огієнко (Митрополит Іларіон). – К.: Наша культура і наука, 2001. – 440 с.
10. Скорук І. Функційно-семантичне навантаження периферійних онімів роману Валерія Шевчука «Стежка в траві» / І. Скорук // Лінгвостилістичні студії: наук. журн. / [редкол.: С. К. Богдан (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. – Вип. 4. – С. 200–208.
11. Ставицька Л. О. Естетика слова у художній літературі 20-30 рр. ХХ ст. / Л. О. Ставицька. Автореф. дис. ... докт. філол. наук: спеціальність 10.02.01 – українська мова. – К., 1996. – 52 с.
12. Степаненко М. Синтагматика оніма Україна в поетичному дискурсі Тараса Шевченка / М. Степаненко // Лінгвостилістичні студії: наук. журн. / [редкол.: С. К. Богдан (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – Вип. 2. – С. 188–203.
13. Шабат-Савка С. Т. Парцельовані комунікати як маркери вербалізації інтенцій мовця та експресивності художнього тексту / С. Т. Шабат-Савка // Записки з українського мовознавства: Вип. 24. У 2-х томах. – Т. 1. – Одеса: Поли-Принт, 2017. – С. 254–363.

Oksana Mykytyuk

VERBALIZATION OF THE CHORONYM UKRAINE IN THE LANGUAGE AND NATIONAL WORLDVIEW OF DMYTRO DONTSOV

The subject of the research is the choronym *Ukraine* on the background of the living conditions of that time, which is possible thanks to the method of linguistic-historical interpretation. The purpose is to study the aspects of verbalization of the choronym *Ukraine* in the «Literary Essays» by Dmytro Dontsov. The influence of the choronym *Ukraine* on the formation of national consciousness of Ukrainians and the establishment of a state-created worldview is analysed in this article. It is shown how a thinker is promoting a Ukrainian-centric worldview, studying the heroic past, cultivating a strong personality (in contrast to the cult of mass and universal equality). It was found out that the analysed name is regularly reproducible and determinative for the formation of texts canvas. The lexical-semantic loading of the choronym *Ukraine* in the language and national worldview of Dmytro Dontsov was revealed. It is proved that the main meaning of the lexeme *Ukraine* in the texts of «Literary Essays» is the formation of an independent state. Based on the given name the individual style of a publicist is traced.

In the analysed works, the choronym *Ukraine* is regularly reproducible and determinative for the formation of texts canvas. The semantic invariant dominant of this name is the formation of an independent state. Optional semes for the demonstration of the choronym *Ukraine* are: the glorification of the heroic past of the Ukrainian people, the reproduction of the historical period, the description of the life of writers and politicians, the peculiarities of the place of certain actions, the display of a member of the «leading stratum» and the praises of a strong Cossack woman. In a journalistic style, the choronym *Ukraine* characterizes the creative style of the author, emotionally nourishes the text and forms an ideological whole. Consequently, the national-language worldview of Dmytro Dontsov is informationally multi-aspect, intellectually meaningful and politically motivated. Prospects for further research in this area are in the study of the choronym *Ukraine* in the works of the writers of the journal «Visnyk» and in the consideration of the toponymic field of works by Dmytro Dontsov.

Key words: the language and national worldview, lexical-semantic loading, the choronym *Ukraine*, Dmytro Dontsov.

Оксана Микитюк

ВЕРБАЛИЗАЦІЯ ХОРОНИМА УКРАЇНА В ЯЗЫКОВО-НАЦІОНАЛЬНОЇ КАРТИНЕ МИРА ДМИТРИЯ ДОНЦОВА

Предметом рассмoтрения является хороним *Україна* на фоне тогoдашних условий жизни, что возможно благодаря приему языковой и исторической интерпретации. Цель – исследовать аспекты вербалізації хоронима *Україна* в «Литературной эссеистике» Дмитрия Донцова. В статье проанализировано влияние хоронима *Україна* на формирование

национального сознания украинцев и утверждение государственно-творческого мировоззрения. Показано, как мыслитель пропагандирует украиноцентрическое мировоззрение, изучение героического прошлого, воспитание сильной личности (в отличие от культа масс и всеобщего равенства). Охарактеризовано роль культурно-исторического контекста для понимания хоронима *Украина*. Выявлено лексико-семантическую нагрузку изучаемого слова в культурно-национальной картине мира Дмитрия Донцова. Доказано, что основным значением лексемы *Украина* в текстах «Литературной эссеистики» является борьба за независимость. Прослежено индивидуальный стиль публициста на основе указанного названия.

В анализируемых произведениях хороним *Украина* является регулярно воспроизводимым и определяющим для формирования канвы текстов. Смысловая инвариантная доминанта указанного номена – это формирование самостоятельного государства. Вариантными семами для показа хоронима *Украина* являются: возвеличивание героического прошлого украинского народа, воспроизведение исторического периода, описание жизни писателей и политических деятелей, особенности места определенных действий, показ члена «интеллектуальной элиты» и воспевание сильной казацкой женщины. В публицистическом стиле хороним *Украина* характеризует творческую манеру автора, эмоционально подпитывает текст и формирует идейное целое. Итак, национально-языковая картина мира Дмитрия Донцова является информационно многоаспектная, интеллектуально содержательная и политически мотивированная. Перспективы исследования по данной теме заключаются в изучении хоронима *Украина* в творчестве висникивцев и в рассмотрении топонимного поля произведений Дмитрия Донцова.

Ключевые слова: культурно-национальная картина мира, лексико-семантическая нагрузка, хороним Украина, Дмитрий Донцов.

УДК 811.161.2'06.373

Володимир Олексенко
(Херсон)

СЛОВОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АНГЛІЗМА МЕДІА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

*У статті встановлено словотвірний потенціал, виявлено й проаналізовано лексико-семантичні особливості неолексем із англізмом **media**. На широкому фактичному матеріалі простежено особливості пристосування англізма **media** як складника нових похідних, аналіз яких демонструє словотвірну продуктивність англізма **media** в українській мові, адже запозичений на початку ХХ сторіччя англізм **media** у сучасному українському літературному мовленні тепер широко вживається замість громіздкої словосполуки «засоби масової інформації» чи створеної на її базі аббревіатури ЗМІ, оскільки новотвір, будучи компактним, виявився більш придатним для словотворення.*

Ключові слова: неолексеми, словотвірний потенціал, лексичні інновації, словотвірні процеси, запозичення, англізм, лексико-семантичні групи.

Сучасний етап розвитку лінгвістичної науки позначений високим динамізмом лексичної підсистеми мови, що викликано суттєвими змінами в суспільно-політичному, економічному та культурному житті країни. Тому предметом дослідження лінгвістів на зламі II-III тисячоліть є динамічний розвиток лексичного складу мови, зокрема виникнення лексичних інновацій. Досліджуючи динаміку мовної системи, мовознавці наголошують, що